

FAKTA- ARK

ROSENKRANTZ- TÅRNET

ROSENKRANTZTÅRNET, BERGENHUS

Som en av landets største eiendomsaktører og eiendomsbesittere har Statsbygg et stort ansvar for å sikre og bevare de nasjonale verdiene som våre verneverdige eiendommer og kulturminner representerer.

I 2009 markeres Kulturminneåret med arrangementer over hele landet. Dagliglivets kulturminner er temaet. Mange mennesker har sitt daglige virke i verneverdige bygninger som Statsbygg forvalter.

Velkommen til Statsbyggs eiendommer i Kulturminneåret!

FAKTA

Byggeår: 1273, 1520, 1560
Magnus Lagabøtes kastell (1273), påbygd til Jørgen Hanssøns forverk (1520), påbygd til Erik Rosenkrantz forsvars- og residenstårn (1560).
Adresse: Bergenhus Festning, Bergen.
Bruk: Museum

Forvaltes av Statsbygg og Bymuseet, eies av Kultur- og kirkedepartementet.

Bymuseet i Bergen tilbyr omvisninger i tårnet. Se www.bymuseet.no

HISTORIKK

Holmen var kongens hovedsete i Bergen ved begynnelsen av 1100-tallet. For å sikre kongsgården reiste kong Håkon Håkonsson (1217-1263) et befestet gårdsanlegg i stein på Holmen i løpet av 1250-tallet.

Håkon Håkonsson sto for flere større byggeprosjekter i stein, noe som var kostbart i Norge på denne tiden. Det mest kjente bygget han fikk reist var Håkonshallen på Bergenhus, som ble innviet 11. september 1261, da kongsdatteren Ingebjørg ble viet til kong Magnus, senere kjent som Magnus Lagabøte. I 1261 var det dekket til 2000 mennesker i hallen da Håkon Håkonsson lot krone sin sønn og dermed sikret kongemaktens kontinuitet.

Fra 1240 -1260 var Håkons regjeringstid preget av indre fred, konsolidering, økonomisk fremgang og mange internasjonale kontakter. Dette var en tid som har blitt omtalt som Norges gullalder som kongedømme i middelalderen.

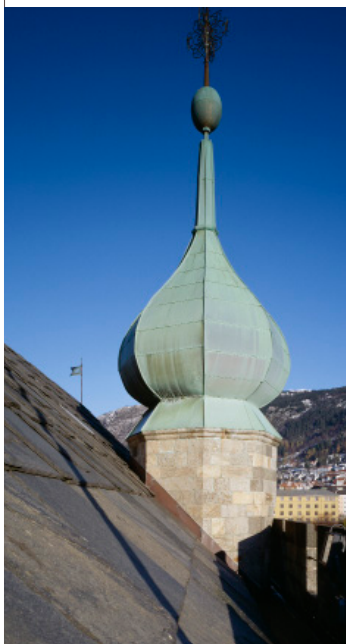
Kongsgården i stein på Bergenhus ble reist som et monumentalt anlegg i tråd med samtidens internasjonale smak, som et synlig tegn på en fremgangsrik kongemakt.

Dette anlegget har i 750 år preget innseilingen til Vågen, Bergens indre havn. Bergenhus kan inndeles i tre hovedområder: middelalderens indre festningsområde, Koengen og Sverresborg.

Middelalderens indre festningsområde på Bergenhus omsluttet av et forsvarsverk påbegynt i 1660-årene, og er et femkantet irregulært polygon med bastioner. Her ligger Håkonshallen (1261), Portkastellet (del av Håkon Håkonssons festningsanlegg) og Rosenkrantz-tårnet (første fase oppført i 1273 av Magnus Lagabøte) foruten Jørgen Hanssøns ringmur (ca. 1520).

Alle disse middelalderanleggene forvaltes av Statsbygg.

I 1944 lå det tyske ammunisjonsskipet "Voorboode" til reparasjon rett utenfor festningsmurene på Bergenhus. Skipet eksploderte 20. april og la festningsanlegget på Bergenhus og store deler av området rundt Vågen i ruiner. Gjenoppbyggingen startet umiddelbart under ledelse av arkitekt Gerhard Fischer, og arbeidene pågikk helt fram til 1966.

RENESSANSE STIL

Rosenkrantzstårnet regnes som landets flotteste renessansebygg. Den er ruvende og dyster og samtidig elegant og stram, med den lille løkkuppelen på taket, krenelering langs tårnkronen og fin symmetri i plasseringen av rundbuede vindusåpninger. I hjørnene er det firkantet tilhugget sten og i høyde med den nederste vindusrekken finnes en malt tavle med heraldiske farger; Fredrik IIs monogram og byggeåret 1563. Det er en type veggpryd som er spesiell for nordisk renessansebygging.

Tårnet inneholder en labyrint av trange passasjer, vindeltrapper og små saler - hver etasje er delt i minst to rom. Som vanlig i borgtårn helt fra middelalderen var nederste etasje en vaktstue.

DAGENS BRUK

Fra 1988 hadde Bryggens museum det museale tilsyn med områdets middelalderske attraksjoner og tårnet. Fra 2005 overtok Bymuseet i Bergen dette ansvaret. Statsbygg overtok det bygningsmessige tilsyn og vedlikehold i 1987.

VISSTE DU..?

... at den eneste gangen vi med sikkerhet vet at kanonbatteriene på kanonloftet var i aktivitet var under slaget på Bergen Våg i 1665.

...at løkkuppelen med spir og værfløy er rekonstruert etter et kobberstikk fra ca 1580.

FREDET BYGNING

Rosenkrantzstårnet er automatisk fredet som et middelalderanlegg. Bygg og anlegg på Bergenhus ble fredet i 2006, og omfatter også restaureringsarbeidene. I fredningsvedtaket het det: "Restaureringen og gjenreisningen av Bergenhus i årene 1944 -1965 er ett av de største helhetlige tiltak av dette slag i landet etter krigen".

KONTAKTINFO

Spørsmål om eiendommen kan rettes til Statsbygg, region vest tlf. 815 55 045.

Statsbygg markerer Kulturminneåret med arrangementer på eiendommer over hele landet - du finner program på våre nettsider:

www.statsbygg.no

UTGIVER

Statsbygg
Mars 2009
Opplag: 400
Foto: Jiri Havran